

Külföldi hitelek rendezése.

Az ú. n. külföldi bankhiteleknek az új magyar hitelrögzítő egyezményben történt hosszabblejáratú rendezésével kapcsolatban a hitelrögzítés alá nem eső magántartozások és az ú. n. transzfermoratórium hatálya alá eső tartozások bizonyos nem állami tartozások körébe eső részének megfelelő rendezéséről szóló szabályait ismertetjük a vonatkozó jogforrások alapján az alábbiakban.

I.

Külfölddel szemben fennálló „hitelrögzítés“ alá eső tartozások tárgyában a MNB.-nak 1937. aug. 25-én kelt 274. számú körlevele.

Egyfelől az amerikai, angol, francia, holland és svájci hitelező bankokat képviselő bizottságok, másfelől a Külföldi Hitelek Orsz. Bizottsága, a Külföldi Hitelek Pénztára, a MNB. és a P. K. között új hitelrögzítő megállapodás jött létre (hetedik hitelrögzítő megállapodás). A megállapodás hatálya alá eső hitelek egyelőre az 1938. évi július hó 11. napjáig terjedő egy évre nyerne meghosszabbítást, amely két ízben további egy-egy évre automatikusan megismétlődik.

A hitelrögzítő megállapodás azokat a hitelügyletből eredő rövidlejáratú tartozásokat öleli fel, amelyekben *hitelezőként valamely külföldi pénzügyintézet vagy bankárceg, adósként pedig valamely belföldi pénzügyintézet, kereskedelmi, vagy ipari cég szerepel.* A felek közt a megállapodás csak akkor válik hatályossá, ha ahhoz csatlakoznak, feltéve, hogy az egyéb megkívánt feltételek fennforognak. Ha külföldi hitelező a megállapodáshoz csatlakozik, az adós a csatlakozást nem tagadhatja meg.

A hitelrögzítő megállapodás alapján teljesítendő fizetések lebonyolításának módja attól függően történik, hogy

a hitelezőnek olyan országban van a székhelye, mely a deviza forgalmat nem korlátozta (szabadviszonylat), és az 1937. évi *hitelrögzítő megállapodáshoz csatlakozott,*

vagy a szabadviszonylatú tartozás hitelezője *a hitelrögzítő megállapodáshoz nem csatlakozott.*

Mindkét esetben az adós 1937. aug. 25.-e után haladéktalanul köteles a Külföldi Hitelek Pénztárának bejelenteni, hogy a hitelrögzítő megállapodás hatálya alá eső tartozása után a megállapodás hatályának első évében mely időpontokban milyen összegű fizetést kell teljesítenie. Az adósnak egyben kötelezettséget kell vállalnia a Pénztárral szemben arra, hogy a hitelezőnek járó devizaösszeg megfizetését minden esedékesség előtt kellő időben kérelmezni fogja és evégből a Pénztárhoz a MNB. által megállapított pengő összeget fogja befizetni.

A bejelentésre és a fizetési kötelezettség elvállalására külön nyomtatvány szolgál, amely a TÉBE-nél áll rendelkezésre; a bejelentést két pl.-ban kell a Pénztárnál benyújtani. A bejelentés és a kötelező nyilatkozat minden olyan tartozásról kiállítandó, amely természet-

ténél fogva a hitelrögzítő megállapodás hatálya alá esik; az okiratok kiállítása abban a feltevésben történik, hogy a külföldi hitelező az 1937. évi hitelrögzítő megállapodáshoz csatlakozni fog; az elvállalt kötelezettség hatálya ettől a feltételtől függ. A bejelentést és kötelező nyilatkozatot a Külföldi Hitelek Országos Bizottságának bemutatni nem kell.

Szabadviszonylatban egymagában az a körülmény, hogy a *hitelezőnek olyan államban van székhelye, amelyben hitelező bizottság nem létesült, a csatlakozásnak nem akadályos.* A megállapodásban szerződő félként szereplő bizottságok államában székhellyel bíró hitelezők a megállapodásban meghatározott módon csatlakoznak; más szabad devizaforgalommal rendelkező államokban székhellyel bíró hitelező — ha követelése egyébként hitelrögzítés alá esik — a megállapodáshoz oly módon csatlakozhatnak, hogy az adósához intézett nyilatkozatban magára nézve iránymódjára fogadja el a megállapodásnak az adós és a hitelező közötti jogviszonyra, valamint a Külföldi Hitelek Pénztárának szerepére vonatkozó rendelkezéseit; a hitelezőnek azt is ki kell jelentenie, hogy ez a nyilatkozat őt az 1940. év július hó 15. napjáig terjedő időre köti, kivéve azt az esetet, ha a hitelrögzítő megállapodás a csatlakozott hitelezők összegével szemben korábban érvényét vesztené.

Az adós részéről történő csatlakozás minden esetben a Külföldi Hitelek Országos Bizottságának jóváhagyására szorul. Az adósnak a csatlakozó nyilatkozattal egyidejűleg minden fenntartás nélkül vállalnia kell mindazokat a kötelezettségeket, amelyeket a Pénztárhoz intézett kötelező nyilatkozatban attól feltételezetten vállalt magára, hogy a hitelező a megállapodáshoz csatlakozni fog. Ezt a nyilatkozatot, valamint a csatlakozási nyilatkozatot az erre a célra szolgáló, a TÉBE-nél rendelkezésre álló nyomtatványokon kell kiállítani és pedig a csatlakozási nyilatkozatot a Pénztárhoz intézett 4 példányban, a kötelező nyilatkozatot pedig 2 példányban. Valamennyi példányt a Külföldi Hitelek Országos Bizottságának kell átadni.

A teljesítendő fizetések lebonyolításának módja a következő:

1. *Szabad viszonylatban fennálló tartozás* esetén a csatlakozott hitelezőnek *kamat és kötelező törlesztés* (annuitás) fejében (ez alatt az Egyezmény szerinti annuitás értendő, mert a hosszúlejáratú törlesztés kölcsön nem tartozik ide) devizában járó összeg megfizetését a Külföldi Hitelek Pénztárától az erre a célra rendszeresített „Stillhalte-átutalás” felírási nyomtatványon kell megbízott pénzügyintézet útján igényelni; a nyomtatványt 3 példányban a Külföldi Hitelek Országos Bizottságánál kell benyújtani.

A kamat és tőketörlesztő részlet fejében esedékessé váló annuitásrészlet megfizetését mindenkor együtt kell kérelmezni. Intézkedés hitelek esetében a kamat az intézkedésnek a hitelező által való elfogadásakor esedékes; ha ez az időpont a megállapodásban kijelölt negyedévi tőketörlesztő részlet esedékességének napjánál korábbi időre

esik, már a kamat megfizetése iránti kérelemmel együtt a megfelelő tőketörlesztő részlet megfizetését is kérni kell; a kamat és a törlesztő részlet tehát ilyen esetben is együttesen kerül megfizetésre.

Az igénylésen mindenkor rajta kell lennie a Külföldi Hitelek Országos Bizottsága hozzájáruló határozatának; ha azonban a Bizottság olyan határozatot hozott, amely a hitelrögzítő megállapodás tartama alatt és annak alapján teljesítendő összes fizetésekre szól, a későbbi kérelmekben a már átadott határozat keltére és számára való utalás mellett kell hivatkozni. A Bizottság határozatának az 1937. évi hitelrögzítő megállapodás megkötését követő időből, vagyis 1937. augusztus 25. után kell származnia és a határozatból ki kell annak tűnnie, hogy a hitelező és az adós csatlakozott-e az 1937. évi hitelrögzítő megállapodáshoz és milyen összeg erejéig. Ha a Pénztár a kérelmet rendben levőnek találja, annak egy példányát az engedélyező záradékkal ellátva a benyújtó pénzügyintézetnek visszaadja és további intézkedésig a benyújtó pénzügyintézetet fogja az átutalás teljesítésével megbízni. A devizát mindenkor kifejezetten a Pénztár megbízásából és nevében kell az adós számlájára javára átutalni. A megbízott pénzügyintézet az átutalásért jutalékban nem részesül.

Ha az adós tartozásának egy részét a MNB. engedélyével *önként visszafizeti vagy más módon rendezi* (special arrangement), az ezt követően esedékessé váló annuitásrészlet kiszámításának alapjául nem az 1937. július hó 15. napján fennálló tőketartozás; hanem az önkéntes törlesztés teljesítése után mutatkozó csökkentett összeg szolgál.

Ha az adós az 1936. évi hitelrögzítő megállapodás hatályának tartama alatt a kamatot az 1937. július 15. napját követő időre előremegfizette, az új megállapodás értelmében devizában fizetendő kamat a hitelezőt attól az időponttól számítva illeti meg, ameddig a kamat rendezést nyer.

2. Szabad viszonylatban, ha a hitelező a megállapodáshoz nem csatlakozik, a Bank az adósnak — akár az adós, akár a hitelező kérelmére — arra fog engedélyt adni, hogy

a kamat teljes kiegyenlítése fejében a fennálló tőketartozás évi 4%-ának,

tőketörlesztés fejében pedig a fennálló tőkeösszeg évi 3%-ának megfelelő összeget a hivatalos áruárfolyamon átszámítva pengőben teljesítés joghatályával megfizesse.

A fizetést a Pénztárba kell teljesíteni és a hitelezőnek tudomásul kell vennie, hogy a Pénztár a pengőösszeget — ha csak nyomban nem transzferálja — kamatmentes számlán kezeli és az általa megállapított időpontban és feltételek mellett váltja át devizára; további intézkedésig a transzferálás 110% felárának a hitelező terhére történő felszámítása mellett fog végbemenni. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy pl. 100 dollár tőke tartozásnál az adós 4% kamat címén kereken 13 P 60 f.-t fizet be, ami 110% felár mellett olyan 6 P 69 f.-nek felel meg, amely összeg 3 P 40 f. árfolyamon számítva 1.96%-ot tesz ki. A Bank

az adós részéről előterjesztett kérelemnek csak abban az esetben ad helyt, ha az adós igazolja, hogy a hitelező a pengőben teljesítendő fizetést teljesítésül hajlandó elfogadni és a Pénztárral szemben kijelentette, hogy a befizetendő pénzüsszeg kezelésére és transzferálására vonatkozó rendelkezéseket magára nézve kötelezőnek elismeri. Ha a Pénztár a pengőösszeget nem váltja át nyomban devizára, a befizetés befizető lapon megy végbe; ellenkező esetben valamely megbízott pénzüintézet útján közvetlenül a deviza kiutalását kell igényelni az erre a célra szolgáló külön nyomatványon.

Ha a megállapodáshoz nem csatlakozott hitelező tőketörlesztésre nem tart igényt, a Bank az adósnak arra fog engedélyt adni, hogy a kamat teljes kiegyenlítése fejében a tőketartozás évi 4%-ának a hivatalos áruárfolyamon kiszámított pengőellenértékét fizesse meg azzal, hogy a Pénztár a pengőösszeg ellenében a tőketartozás évi 1%-ának megfelelő devizaösszeget utal ki. A kérelemben igazolni kell, hogy a hitelező és az adós a fizetésnek erre a mértékére és módjára nézve megállapodott; a deviza kiutalásának igénylésére nézve az előző bekezdést kell megfelelően alkalmazni.

3. *A tőketartozásnak önkéntes törlesztés vagy külön megegyezés útján történő rendezésére irányuló kérelmet* három példányban kell a bank-osztálynál (pengőcsoport) előterjeszteni. A beadványhoz mellékelni kell az adós üzletének az utolsó három esztendőről készült mérlegét és eredményszámláját, továbbá az adós külföldi hitelezőinek jegyzékét, amelyben a hitelező nevét (cégét) és emellett a követelés összegét kell feltüntetni, az adósnak külön felszólítás nélkül arra nézve is nyilatkoznia kell, hogy a megegyezést saját pénzeszközeiből teljesíti-e, vesz-e igénybe hitelt és ha igen, kitől és a megállapodásból ki kell tennie különösen annak, hogy a megegyezés révén az adós mily összegű tartozás alól mentesül. A pengőben teljesítendő önkéntes tőketörlesztésre irányuló kérelmet a Bank csak abban az esetben bírálja el érdemben, ha a Pénztár — amelyet azonban a Bank képvisel, tehát maga a Bank — kijelentette, hogy az önkéntes tőketörlesztés fejében fizetendő pénzüsszeg átváltásához szükséges devizát kiutalja és a hitelező a kiutalásnak a pénztár részéről megállapított feltételeit és módzatait tudomásul vette. A deviza rendelkezésre bocsátását a Pénztártól igényelni kell.

4. Az 1936. évi hitelrögzítő megállapodás alapján fizetett pengőösszegek transzferálása akként történik, hogy a kamat és kötelező tőketörlesztés fejében teljesített fizetésekből eredő pengőösszegek fejében a Pénztár a hitelező kívánságára devizát fog kiutalni.

Az 1936. évi hitelrögzítő megállapodás alapján pengőben teljesített önkéntes tőketörlesztésből származó pengőösszegek a hitelező kezdeményezésére a Pénztárba fizetendők be. A Pénztár az összeget kamatmentes számlán fogja kezelni és az általa megállapítandó időpontban és feltételek mellett fogja devizára átváltani.

A Bank fenntartja jogát arra, hogy a korábbi hitelrögzítő meg-

állapítások, vagy az ezek végrehajtásáról szóló körlevelek alapján a megbízott pénzügyintézetekhez befizetett és a külföldi hitelező számláján nyilvántartott pengőösszegeket akkor is behívja (a Pénztárba befizettesse), ha a felek erre nézve kérelmet nem terjesztenek elő.

5. *A korábbi hitelrögzítő megállapodások alapján történt befektetések*, nevezetesen az 1933. és 1934. évi megállapodások alapján vásárolt értékpapírok tekintetében a Bank a hitelező kérelmére a kivitelt megengedi, belföldön történő értékesítésnek helye nincs. Az ugyanezen megállapodás alapján történt egyéb befektetésekből befolyó pengőösszegek a Bank engedélyével és ellenőrzése mellett újból befektethetők, vagy pedig a Pénztár útján ugyanolyan módon transzferálhatók, mint az 1937. évi hitelrögzítő megállapodás alapján teljesített önkéntes tőketörlesztésből származó pengőösszegek.

A fenti szabályok nem vonatkoznak kötött viszonylatú tartozásokra.

III.

Külfölddel szemben fennálló „hitelrögzítés“ alá nem eső pénztartozásokra teljesíthető fizetések tárgyában a MNB.-nak 1927. augusztus 9-én kelt 279. számú körlevele.

A körlevél az új (7. hitelrögzítő megállapodás) szabályainak megfelelően a régi intézkedésektől eltérő új rendelkezéseket tartalmaz azokban az ügyekben, amelyekben a fennálló jogszabályok szerint a fizetés teljesítéséhez vagy ezzel összefüggő jogcselekmény végzéséhez a MNB. engedélyét kell kikérni.

I. A pénzbkölcsönzésre irányuló hitelügyletekből és betétekből eredő tartozások tekintetében

A) ha új, 1932. január 31.-i után létrejött tartozásról van szó, a Bank a devizában vagy pengőben való fizetés engedélyére (deviza kiutalására) irányuló kérelmet az összes körülmények mérlegelésével bírálja el.

B) Régi, 1932. január 31.-ig bezárólag létrejött tartozásoknál elsősorban különbség van a szerint, hogy a tartozás szabad, vagy kötött viszonylatban áll-e fenn, másodsorban különbséget tesz az a körülmény, hogy a tartozás a felek eredeti megállapodása szerint rövid, vagy hosszulejáratú-e? Rövid lejáratúnak számítanak azok a tartozások, amelyeknek az eredeti lejárat a keletkezéstől számított 10 éven belül esik; ellenkező esetben hosszulejáratú a tartozás.

1. Szabad viszonylatban fennálló tartozások:

a) Rövidlejáratú tartozás esetében a Bank bármelyik fél kérelmére rendszerint engedélyt ad arra, hogy az adós

a tartozás után már lejárt és 1940. évi július 15. napjáig még lejárató kamatot esedékességkor megfizesse; azonban a kamat címén és a tőke használatáért bármilyen egyéb címen járó mellékszolgáltatás teljes kiegyenlítése fejében fizetett összeg nem haladhatja meg a tőketartozás évi 4%-át,

a tartozás tőkéjére pedig a fennálló tőkeösszeg évi 3%-át tevő részfizetést teljesítsen az 1937. július 15. napjától 1940. évi július 15. napjáig terjedő időköz minden évében. Azonban az adós kérelmére a Bank az összes körülmények mérlegelése alapján engedélyt adhat arra is, hogy az adós a tőketartozásra évi 3%-ot meghaladó tőketörlesztést eszközölgjön pengőben, feltéve, hogy a Külföldi Hitelek Pénztára kijelentette, hogy hajlandó a megfizetendő összeget transzferálni vagyis a MNB. olyannak látja a helyzetet, hogy az Alap a kötelezettségek teljesítését vállalhatja és a hitelező a Pénztár által megállapított feltételeket elfogadja.

A fizetést az adós a fizetés napját megelőző hétköznapon jegyzett hivatalos áruárfolyamon átszámítva pengőben köteles a Külföldi Hitelek Pénztárába, a hitelező javára teljesíteni és a hitelezőnek az így teljesített fizetést teljesítésül el kell fogadnia, a Pénztárral szemben pedig tudomásul kell vennie, hogy a Pénztár a pengőösszeget — ha csak azt nyomban nem transzferálja — kamatmentes számlán kezeli és az általa megállapított időpontban és feltételek mellett váltja át devizára. A Bank az adós részéről előterjesztett kérelemnek csak abban az esetben ad helyt, ha az adós a hitelező eredeti nyilatkozataival igazolja, hogy a hitelező mind az adós, mind a Pénztár irányában megtett a fenti kijelentéseket. Ezenfelül az adós legkésőbbben a tárgyalt körlevél kibocsátása után első ízben előterjesztendő kérelmével egyidejűleg köteles a tartozására vonatkozó adatokat az erre a célra rendszeresített két példányban kitöltendő nyomtatványon közölni.

Ha a fizetés megengedését a hitelező kéri, már a kérelem alkalmazásával be kell nyújtania a Pénztárral szemben a pengőösszeg kezelése és átváltása tárgyában tett kötelező nyilatkozatot, valamint — a fentebb említett nyomtatványon — a követelésre vonatkozó adatokat. A Bank a hitelezőnek kiadott (ú. n. behajtási) engedélyben köti ki, hogy a hitelező a Pénztárba pengőben történt fizetést teljesítésül lesz köteles elfogadni. Az engedély alapján történő befizetés alkalmával — amely az eset körülményei szerint vagy befizető lapon vagy a kiutalt deviza lehívásakor megy végbe — igazolni kell, hogy a hitelező ennek a kikötésnek is eleget tett.

Az adós kérelmére a Bank az összes körülmények mérlegelése alapján engedélyt adhat arra is, hogy az adós a tőketartozásra évi 3%-ot meghaladó tőketörlesztést eszközölgjön pengőben, feltéve, hogy a pénztár kijelentette, hogy hajlandó a megfizetett pengőösszeget transzferálni és a hitelező a Pénztár által megállapított feltételeket elfogadja.

Ha a hitelező az évi 3%-ot tevő tőketörlesztő részletet nem óhajtja transzferálni, jogában áll az adóssal akként megállapodni, hogy azt pengőre szóló új hitelként az adósnál hagyja, vagy pedig a pengőösszeget a Pénztárnál kamatmentes számlán helyezheti el; az adós az ilyen módon nála maradt összeget csak a Bank engedélyével fizetheti meg és azután legfeljebb évi 4% kamatot írhat a hitelező javára; az

így jóváint kamat transzferálás szempontjából ugyanolyan elbánás alá esik, mint a tőketörlesztésnek átalakításra nem kerülő része után fizetett kamat. *Ha a hitelező tőkekövetelésének évenként 3%-át pengőre szülő kihelyezéssé átalakítani nem óhajtja*, a Bank az adósnak arra fog engedélyt adni, hogy a kamat teljes kiegyenlítése fejében a tőketartozás évi 4%-ának a hivatalos áruánfolyamon számított pengőellenértékét fizesse meg azzal, hogy a Pénztár a pengőösszeg ellenében a tőketartozás évi 1%-ának megfelelő devizaösszeget utal ki. A kérelemnek igazolnia kell, hogy a hitelező és az adós a fizetésnek erre a mértékére és módjára nézve megállapodott; a deviza kiutalását ilyen esetben is megbízott pénzügyészt útján kell igényelni. A pengősítés ilyen módon való lehetővé tétele fontos elvi jelentőségű állásfoglalást jelent.

Ha a Pénztár a pengőösszeget a bankosztály (pengőcsoport) közlése szerint nem váltja át nyomban devizára, *a befizetés befizető lapon megy végbe*; ellenkező esetben közvetlenül *a deviza kiutalását kell igényelni* az erre a célra szolgáló külön nyomtatványon. Mind a befizető lapot, mind az igénylést négy példányban megbízott pénzügyészt útján kell a Bank iktató- és kiadóhivatalában benyújtani.

Az engedélyben a Bank azt is megállapítja, hogy az adós a fizetést minden időpontokban esedékessé váló részletekben jogosult teljesíteni.

b) Hosszúlejáratú nem címletesített tartozás esetében a Bank — feltéve, hogy a hitelező és az adós a kamatfizetésnek ebben a módjában az 1940. évi július 15. napjáig terjedő időre megállapodik, — arra ad engedélyt, hogy az adós kamat fejében kikötött, de évi 5%-ot meg nem haladó összeget a Pénztárba teljesítés hatályával befizesse, ha a Pénztár a befizetett összeget nem váltja át nyomban devizára, azt transzferálásig kamatmentesen kezeli és az általa megállapított időpontban a következő módon transzferálja:

Ha az eredetileg kikötött szerződési kamatláb évi	devizában kifizetésre kerül évi
4%	1½%
4%-ot meghalad, de nem több 4½%-nál	1⅞%
4½%-ot meghalad	1¾%

A befizetés, illetőleg a deviza kiutalásának kérelmezése alkalmával igazolni kell a felek között létrejött megállapodást és különösen azt, hogy a hitelező a pengőösszeg kezelésére és transzferálására vonatkozó rendelkezést tudomásul vette. Egyébként a befizetés, illetőleg a deviza igénylése a rövidlejáratú tartozásokra vonatkozó szabályok szerint történik.

c) Régi betétek. Ide tartoznak azok a betétek, amelyeket a külföldi fél betéti könyvre, folyószámlára, csekk számlára vagy pénztárjegyre ellenében az ú. n. bankzárlat (1931. július 14.) előtt helyezett el valamely pénzügyésztnél, vagy bankár cégnél.

Nagyon fontos rendelkezés, hogy a pengőre szóló régi betétek felett a betevő belföldiek javára a Bank engedélye nélkül szabadon rendelkezhetik; külföldiek javára történő fizetéshez, vagy más irányú rendelkezéshez — még ha a fizetést, illetőleg más irányú rendelkezést belföldön is kell teljesíteni — a Bank engedélye szükséges. Minden más régi betétre a Bank az 1940. évi július hó 15-ig terjedő idő alatt a lejáró vagy lejárt kamatnak és rendszerint a tőke évi 3%-ának megfelelő visszafizetést fog engedélyezni ugyanolyan feltételek és módok szerint, mint a rövidlejáratú tartozások esetében.

2. *Kötött viszonylatban fennálló tartozások.* A szabad viszonylatokra nézve megállapított szabályokat a kötött viszonylatban a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

A fizetést nem a Pénztárba, hanem a hitelezőnek megbízott pénzügyintézetnél vezetett vagy nyitott zárt belföldi pengőszámlájára kell teljesíteni úgy, mint az a múltban is történt;

a hitelezőnek a pengőben fizetett összeg *transzferálása* tekintetében előre semmiféle nyilatkozatot nem kell tennie; ezt a nyilatkozatot pótolja az a körülmény, hogy a hitelező az illető viszonylatban számára nyitva álló transzferálási lehetőséget igénybe veszi.

A fizetésre irányuló engedély *kérelmezése és elintézése* ugyanolyan módon megy végbe mint a múltban, mégis azzal az eltéréssel, hogy az engedély első ízben történő kérelmezése alkalmával a Banknak a megkivánt adatokat e tartozásokra nézve is be kell jelenteni. Ha olyan tartozásról van szó, amelyre a Külföldi Hitelek Országos Bizottsága hatásköre kiterjed, az adós köteles a Bizottság jóváhagyását ki-
eszközölni s azt a Banknál bemutatni. A pengőben megfizetett összegek transzferálása további intézkedésig az eddigi gyakorlatnak megfelelően történik.

II. Egyéb tartozások, kivéve az árutartozásokat.

a) *Időszakonként visszatérő pénzszolgáltatások.* Ide tartoznak a bérék, haszonbérék, a visszatérő nyereségrészesedések, a járadékok, a tartásdíjak és általában mindazok a kötelezettségek, amelyek alapján az adós időszakonként határozott (de nem szükségképpen előre meghatározott) összeg fizetésére köteles. Ezeknél a tartozásoknál, amelyek túlnyomórészt kötött viszonylatban állanak fenn, nem a kötelezettség létrejötte, hanem az időszakonként fizetendő összegek esedékessége dönt abban a kérdésben, hogy a fizetendő összeg régi vagy új tartozásnak minősül-e.

Az 1932. évi január hó 31. napjáig bezárólag esedékessé vált összegekre (*régi tartozásokra*) a Bank fizetési engedélyt csak akkor ad, ha kivételes méltánylást érdemlő körülmények ezt indokoltá teszik, vagy ha a kötelezettség visszerthes szerződésen alapszik és ha a másik fél a maga részéről már szolgáltatott.

Új tartozásnak pengőben való megfizetését a Bank rendszerint

megengedi azzal, hogy a fizetést megbízott pénzügyintézetnél vezetett vagy nyitott zárolt belföldi pengőszámlára kell teljesíteni (a fizetés szabad viszonylatban sem a Pénztárba történik!). Negyedévenként vagy ennél rövidebb időközökben esedékes szolgáltatások esetében az adós a fizetésre, a hitelező pedig a javára befizetett összegek felhasználására egy esztendő tartamára szóló előzetes engedélyt kaphat. Így különösen a bér, vagy hasznobér követelésére jogosult külföldiek vagy ezek belföldi megbízottai határozott időre szóló érvénnyel engedélyt kaphatnak arra, hogy a bért vagy hasznobért pengőben beszadják és a beszadott összegeket elszámolás kötelezettsége mellett, a bérbe adott ingatlanok és az ennek kezelésével kapcsolatos tartozások és kiadások fedezésére fordítsák, a maradványt pedig zárolt belföldi pengőszámlára fizessék be.

A Bank vagy a Pénztár az ilyen tartozásokra devizát csak kivételesen, indokolt esetben utal ki.

b) Feláras tartozások. A 300/1936. M. E. sz. rendelet II. fejezete a külföldről behozott árunak külföldi pénznemben kirótt vételárának az adásvételi ügylettel összefüggő jutaléknak, fuvardíjnak stb. pengőben való lerovása esetén elrendelte, hogy az adós ezen tartozásai fejében a deviza áruárfolyamon kiszámított ellenértéken kívül a MNB. által megállapított felárat is köteles megfizetni, feltéve, hogy a tartozás 1932. január 31.-e után keletkezett. A feláras tartozások körét az 1600/1937. P. M. sz. rendelet kiterjesztette, nevezetesen *aa)* a külföldről behozott áruk eladójának a vevő kése delmén alapuló kártérítési követelésére, *bb)* szabadalom átruházásán vagy szabadalom használatának megengedésén alapuló követelésére (licencdíj), *cc)* vállalkozási szerződésen vagy munkavállaláson alapuló díj-, illetőleg munkabérbekövetelésre és végül *dd)* megbízási szerződésen alapuló díj- és költségkövetelésre. Ezekre a tartozásokra a MNB. a követelés fennállását igazoló okiratokkal felszerelt, megbízott pénzügyintézet útján előterjesztett igénylésre a körülményekhez képest vagy devizát fog kiutalni, vagy pedig arra fog engedélyt adni, hogy az adós a tartozásnak a hivatalos áruárfolyamon kiszámított pengőellenértékét és a felárat a teljesítés hatályával zárolt belföldi pengőszámlára fizesse be. A feláras tartozások körének kiterjesztésére a pengőnek azon a színvonalon való megszilárdítására utal, mely színvonal mértékét a felár árfolyamkiegészítés gyanánt való tekintetbe vétele állapítja meg.

c) Biztosítási ügyletből eredő tartozások. A belföldi biztosított felet terhelő kötelezettségnek (díjaknak stb.) devizában való fizetésére a Bank engedélyt nem ad; kivételt csak azok az ú. n. gyári tűz-, készlet- és szállítmánybiztosítási szerződések alkotnak, amelyeknél a valószínűséggel külföldi pénznemben történő biztosítást megokolttá teszi az a körülmény, hogy a biztosítás tárgya kizárólag külföldön szerezhető be. A pengőben való fizetést a Bank rendszerint megengedi; kivétel az egy összegben előre fizetendő díj, amelynek megfizetésére a Bank engedélyt nem ad.

A belföldi biztosító vállalatoknak a külfölddel szemben fennálló kötelezettségei (vizontbiztosítási díjak, kárösszegek stb.) tekintetében a Bank a fizetés előfeltételeit, mértékét és módozatait a szükséghez képest a biztosító vállalatok meghallgatásával állapítja meg.

d) *Szelvényeken és kisorsolt címleteken alapuló követelések* tárgyában a körlevél új intézkedést nem tartalmaz.

e) *Egyéb tartozások.* A fentiekben kifejezetten nem említett tartozások esetében (pl. kártérítés, adó-, illetéktartozás stb.) a Bank a fizetési engedély megadása iránti kérelmeket — ideértve a deviza kiutalása iránti kérelmeket is — az összes körülmények figyelembe vételével bírálja el.

III. *Árutartozások.*

a) *Az új, vagyis 1932. január hó 31. után keletkezett árutartozások* tekintetében az eddigi szabályozással szemben nincs újítás.

b) *A régi árutartozásokra* vonatkozólag az eltérés az eddigi állapottal szemben az, hogy ugyanaz az árfolyam nyer alkalmazást pengőben való fizetés esetén, mint az új árutartozásoknál, vagyis a vonatkozó külföldi pénznemnek a fizetés napját közvetlenül megelőző köznapon jegyzett devizaárfolyama (ha a kliring-árfolyam jegyezve van, úgy a kliring-árfolyam) az irányadó.

IV. *A megbízott pénzüintézetek által külföldiek részére vezetett számlák* az eddigi szabályozásnak megfelelően a következők: 1. zárolt belföldi pengőszámla, 2. belföldi pengőszámla, 3. zárolt váltószámla, 4. függőszámla, 5. szabad devizaszámla, 6. szabad külföldi pengőszámla.

A megbízott pénzüintézet a zárolt váltószámlán és a függőszámlán befizetett összegek után a külföldi hitelező javára *kamatot ezentúl sem téríthet meg.*

V. A külföldi tartozásra pengőben teljesített fizetésből eredő bármely jogcímen fennálló *zárolt számlakövetelések felhasználásának engedélyezése* és a felhasználás feltételei tekintetében a MNB. ezentúl is az eset körülményeihez képest fog határozni.

A MNB. e körlevélnek kibocsátása előtt kiadott fizetési engedélyek hatályát e körlevél nem érinti.

III.

A címetesített hosszúlejáratú külföldi valutára szóló az ú. n. transfermatoriumot tartalmazó 6900/1931. M. E. sz. rendelet hatálya alá eső magyar magánadósságok (a magyar önkormányzati, egyházi és más nem állami kibocsátású kötvények és záloglevelek) kamatszolgáltatának új rendezése.

A Londonban székelő Külföldi Kötvénybirtokosok Tanácsa a magyar önkormányzati, egyházi és más nem állami kibocsátású kötvények 1937. augusztus 1.-től 1940. július 31.-ig terjedő kamatszolgáltatának ellátása tárgyában közleményt tett közzé, amely a magyar bizottság ajánlatát tartalmazza az említett kötvények szolgálatára vonatkozólag.

Ennek az ajánlatnak végrehajtásaképen a Külföldi Hitelek Pénztára nevében a MNB. a Budapesti Közlöny 1937. július 17.-i számában hirdetményt tett közzé, minek folytán a Budapesti Közlönyben 1937. június 5.-én megjelent 125. számában közzétett hirdetmény (l. P. J. 345. oldal) a következőképpen módosul:

Az ajánlat a magyar önkormányzatok, egyházi testületek és bizonyos magánadósok külföldi valutában kibocsátott, címletesített hosszúlejárátú tartozásaira vonatkozik. A közvetlen állami hosszúlejárátú tartozások ügyében folyt tárgyalások eredményét külön teszik közzé. Az alábbiak tehát csak bizonyos nem állami hosszúlejárátú tartozásokra vonatkoznak és azokra a kötvényekre nyerne alkalmazást, amelyeket a magyar kormány 300/1936. M. E. sz. rendelete értelmében *magyar tulajdon gyanánt nem bélyegeztek le és nem vettek számjegyzékbe.* Fizetések csak a Magyar Királyság területén kívül lakó személyek részére fognak történni vagy a Magyarországon kívül székhellyel bíró cégek, testületek stb. részére, ide nem értve ezek magyarországi fiókjait. A külföldi tulajdont a magyar törvények által megkívánt módon igazolni kell.

A külföldi kötvénytulajdonosok az ajánlat értelmében az 1937. augusztus 1.-től 1940. július 31.-ig terjedő időben esedékessé váló szelvényei ellenértékéről

1. szabad külföldi devizában rendelkezhetnek. Akik tehát a szabad devizában való beváltást óhajtják, szelvényeiket a kötvényben eredetileg kikötött pénznemben válthatják be, de *csökkentett kamatbázison*, amennyiben a Külföldi Hitelek Pénztára az ajánlat időszakában esedékessé váló szelvények teljes kiegyenlítése gyanánt és azok beszolgáltatása ellenében a külföldi kötvénybirtokosnak szabadon konvertálható külföldi devizában az alábbi összegeket fogja fizetni:

a) évi 1½%-ot, ha a szerződéses kamattétel nem haladja meg az évi 4%-ot;

b) évi 1⅞%-ot, ha a szerződéses kamattétel az évi 4%-ot meghaladja, de évi 4½%-nál nem több;

c) évi 1¼%-ot, ha a szerződéses kamattétel az évi 4½%-ot meghaladja.

A Pénztár a fizetést ugyanazon külföldi fizetőhelyek útján fogja teljesíteni, amelynek az illető kötvény szolgálatát a franszfermoratorium előtt látták el és amelyek a szelvényeken rendszerint fel vannak tüntetve. A szelvényeket mindenkor legkésőbb az esedékesség napjától számított 180 nap eltelte előtt kell fizetés céljából bemutatni.

A szelvényekre kifizetésre kerülő devizaösszegek fizetése a szelvényen alapuló követelés *teljes kiegyenlítése fejében a szelvény bevonása ellenében* történik, eltérően az eddigi gyakorlattól, amikor az 5%-nál magasabb kamatozású kötvények szelvényeit a benyújtó a fizetés megtörténte után perforáltan visszakapta.

2. Utazási célokra való felhasználását kérelmezhetik, mégpedig saját maguk vagy hozzátartozóik részére. Ebben az esetben a kötvény-

birtokos ezirányú szándékát a tulajdonában lévő szelvények esedékeségétől számított 3 hónap leforgásán belül valamely megbízott budapesti pénzügyintézettel köteles közölni, amely az ily felhasználáshoz szükséges, engedélyt beszerzi. Ily irányú felhasználásra engedélyt csupán természetes személyek igényelhetnek. Az e célra engedélyezett összeget a szelvény esedékességétől számított 180 nap alatt kell felhasználni.

Ebben az esetben a szelvények beváltása pengőben, az eddig érvényben volt kamatozási bázison (legfeljebb évi 5%) történik, a MNB. hivatalos devizapénzfolyamán éspedig azon napi árfolyamon átszámítva, amelyen az adós a vonatkozó összeget a Pénztárba befizette. A külföldi kötvénytulajdonos a pengőben való felhasználásra irányuló megbízását 180 napon belül visszavonhatja, mely esetben a szelvények a MNB. engedélyével visszaküldhetők és a külföldi fizetőhely azokat 180 napos határidőn belül szabad devizában beváltja.

Ez a jog csak azokat a külföldi birtokosokat illeti meg, akik kötvényeiknek 1934. július 15.-e óta tulajdonosai. Az igényt a kötvény tulajdonosának a már említett 3 hónapon belül közölnie kell azzal a pénzügyintézettel, amelyiknél a lebonyolítást óhajtja. A kötvény tulajdonának igazolása vagy a kötvénybirtokos országabeli közjegyző, vagy országabeli elsőrendű bank tanusítványával történik, amennyiben pedig a kötvények 1934. július 15. előtti idő óta valamely magyarországi intézetnél letétként kezeltetnek, az intézet adja a megfelelő igazoló levelet.

A lejárt szelvények beküldéséhez engedély nem kell; a le nem járt szelvények behozatalához a MNB. előzetes engedélye szükséges.

A Külföldi Hitelek Pénztáránál útlevelének bemutatása céljából a külföldi személyesen tartozik jelentkezni és ezután kerül kifizetésre az engedélyezett szelvények ellenértéke mégpedig naponként és személyenként legfeljebb 100 P, de az egyszerre igénybe vehető összeg nem haladhatja meg a 3 napi szükséglet összegét, vagyis személyenként 300 pengőt. Minthogy pedig Magyarországról 30 pengőnél több nem vihető ki, a fel nem használt összeg a lebonyolítást eszközöző banknál visszafizetendő.

Miként a szabad devizában kifizetett szelvények, úgy a pengőben felhasznált szelvények beváltása is a szelvények bevonása ellenében történik.

E fizetéseket csak abban az esetben teljesítik; ha az adós a Külföldi Hitelek Pénztáránál a transzfermoratorium rendeletekben megállapított teljes összeget leteszi, ha az adós a letételt csak részben teljesíti, a fizetések aránylagosan csökkenni fognak.

3. A külföldi kötvénybirtokosok által igénybe nem vett összegek a Pénztárnál zárva maradnak, ezeket a Pénztár a kamatszolgálat szabályozására vonatkozó 3 év folyamán nem kamatozó magyar kincstárjegyekbe, vagy hasonló nem kamatozó értékpapírokba fektetheti.

Azoknak a zálogleveleknek és kötvényeknek jegyzéke, amelyekre a fent ismertetett ajánlat vonatkozik, a Hirdetmény mellékletét képezi.

Figyelemre méltó, hogy a MNB. által képviselt Külföldi Hitelek Pénztára jelen módosító és a módosított hirdetmény közzététele által a MNB.-hez hasonló *közhatósági tevékenységet* fejt ki. Dr. P.—ő.

A legújabb gazdaadósrendelet.

A gazdaadósságok ügye nagy lépéssel jutott előbbre. Másfél-évi előkészület után napvilágot látott az 5,000/1937. M. E. rendelet, amely szabályozza az ezer holdnál kisebb védett birtokok negyvenszeresen felüli tartozásának könnyvadóssággá átalakítását, a tíz holdon aluliak az előző rendezésből visszamaradt tartozásainak hosszúlejárata aláállítását, valamint az így átalakított hitelintézeti követeléseknek a Pénzügyi Szindikátusra való átruházását.

Gondoskodtunk arról, hogy a rendelet részletes kommentárját olvasóink megkapják. Ez alkalommal csupán néhány szempontra hívjuk fel figyelmüket.

A rendelet gerincét az eljárási szabályok alkotják. Azokban az ellentétes érdekek rendkívül gondossággal vannak kiegyensúlyozva. A rendelet alkotói iparkodtak megakadályozni úgy a hitelezőre, mint az adósra nézve sérelmes eredményeket. Magának a lebonyolításnak súlypontja a helyi bizottságra esik s a végrehajtás befejezése a Pénzintézeti Központra vár. Az adós érdekeinek védelme talán kissé messzire vitt az officiozítás elvének érvényesítésében, az adós a hatósági rendezésről való lemondás tekintetében meglehetősen korlátozva van a védelmére szolgáló szabályok által. Azonban ha a gondosság az eljárást körülményessé is teszi, az eljárás jogászai szempontból a legteljesebb elismerést érdemli. Érdemleges kifogást csak két irányban emelünk. Egyik, hogy akkor, ha az adós ügyét cserbenhagyja, avval nem törődik, akkor mi lesz a következmény? A másik vonatkozik a 29. §-nak arra a rendelkezésére, hogy a hosszúlejárata aláállítását követelésnek jelzálogi biztosítását a hitelező nem igényelheti akkor, ha a követelés előzetesen nem volt jelzálogilag biztosítva. Ez a tétel azért vezethet igazságtalan eredményekre és a hitelező kijátszására, mert lehet, hogy a hitelezőnek volt keze s a kezezt az adósságrendezés folytán elvesztette.

Az eljárási részen kívül sok mélyreható anyagi jogi rendelkezés is van a rendeletben. Teljesen tudatában vagyunk annak, hogy a rendelet alkotóinak e kérdésekkel kapcsolatban sok nehéz kérdést kellett megoldani. A megoldások azonban jogászai szempontból sokszor mérészek s ami több, évszázadok, sőt évezredek óta meghonosodott intézményekbe vetett bizalmat ingatnak meg, amidőn az adóstársi s a kezességi kérdésekben több messzemenő s a hitelező jogait lényegesen csökkentő intézkedést tartalmaznak.